

SAK

Kehysriihimuistio 2025

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK

Pitkäsillanranta 3, PL 157, 00531 Helsinki
020 774 000 - sak@sak.fi - www.sak.fi

Seuraa meitä somessa

 SAKSuomenAmmattiliittojenKeskusjarjesto

 @duunarit

 @sak_ffc

Sisältö

Johdanto	4
1. Verotuksen uudistamisella kasvua	5
2. Yritystukien parempi kohdennus	5
3. Aikuisten oppimismahdollisuuksia on kehitettävä	6
4. Sovitellun työttömyysturvan suojaosa palautettava työllisyyden lisäämiseksi	6
5. Mielensterveysperusteiset sairauspoissaolot alas	7
6. Työvoimapalveluihin määräaikainen valtionavustus	7
7. Työvoimapalveluiden palveluprosessin uudistuksessa valuvikoja	8
8. Ilmasto- ja energiasuunnitelmien vastattava hiilineutraalisuus 2035 -tavoitteita	8
9. Syrjinnän kieltojen selkeyttäminen raskaus- ja perhevapaasyrjinnässä	9
10. Käännetty todistustaakkasäännös ja jälkisuoja perhevapaalta paluun jälkeen	9
11. Työnantajan selvitysvelvollisuus määräaikaisuuksien yhteydessä	9
12. Työsuojeluviranomaisten edellytysten vahvistaminen	10
13. Työmarkkinarikollisuuden kitkeminen	10
14. Työnantajien vastuuta rekrytoitujen ulkomaalaisten kielikoulutuksesta lisättävä	11

Johdanto

Suomi on kohdannut viimeisen vuosikymmenen aikana poikkeuksellisia shokkeja, joissa on menetetty korkean tuottavuuden työpaikkoja ja liiketoimintaa. Rakennemuutoksista toipuminen on usein hidasta. Tutkimuskirjallisuuteen nojaten voi silti olettaa, että ilman erityisiä toimiakin Suomen talous palautuu kasvu-uralle. Talouskasvun käynnistämiseksi ei ole kuitenkaan olemassa taikaseinää tai hopealuotia.

Monilta tahoilta on alkanut tulla ehdotuksia toinen toistaan päättömämmistä "kasvutoimista". Elinkeinoelämä on vaatinut miljardiluokan veronkevennyksiä muun muassa yhteisö- ja perintöveroon. Elinkeinoelämän vaatimuksia ei ole hidastanut edes julkisen talouden kestävyysvaje tai sen aikaisemmin esille tuoma huoli velkaantumisen jatkumisesta. Hallituksen kohtuuttomat leikkaukset ovat väistämättä pahentaneet vallitsevaa matalasuhdannetta. Tähän tarvitaan nyt muutos.

Kasvun kirittämisessä tärkein elementti on inhimillinen pääoma, kuten panostukset koulutukseen. Koulutukseen kohdentuneet säästöt vaikuttavat jo nyt merkittävästi työikäisen väestön mahdollisuuksiin kehittää osaamistaan. Lisäleikkaukset hidastaisivat talouskasvua ja lisäävät työttömyyttä. SAK on esimerkiksi esittänyt, että lakkautetun aikuiskoulutustuen tilalle tulisi luoda uusi järjestelmä tukemaan työuran aikana suoritettavaa kouluttautumista.

Hallitus on tähän mennessä tekemillään toimilla heikentänyt työntekijän asemaa ja romuttanut vuosikymmeniä jatkuneen yhteistyön sekä neuvottelun perinteen. Tilalle on tullut yksipuoleista sanelua, ja vain työnantajien tarpeita kuunnellaan. Toimien myötä työmarkkinat ovat historiallisessa kaaoksessa ja luottamus kateissa.

Orpon-Purran hallitus on toteuttanut myös ennennäkemättömän määrän leikkauksia sosiaaliturvaan. Leikkausten arvioidaan lisäävän lapsiperheköyhyydessä elävien lasten määrää 17 000 lapsella. Erityisesti leikkaukset yleiseen asumistukeen ja työttömyysturvaan sekä etuuksien indeksijäädytykset heikentävät jo valmiiksi pienituloisten perheiden toimeentuloa ilman merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Elinkustannusten nousu, arvonlisäveron korotukset ja heikentynyt toimeentulo lisäävät epävarmuutta ja toivottomuutta pienituloisissa perheissä. Lasten kokema köyhyys on yhteydessä suurempaan riskiin jäädä ilman toisen asteen tutkintoa, saada maksuhäiriömerkintä ja jäädä työelämän sekä koulutuksen ulkopuolelle.

1. Verotuksen uudistamisella kasvua

Haaste: Julkisessa taloudessa on merkittävä kestävyysvaje, joka asettaa rajoitteita veropolitiikalle. Veronkevennykset eivät ole realistisia. Verotusta voi uudistaa siten, että se tukee nykyistä paremmin kasvua ja vahvistaa julkista taloutta. Erilaiset verotuet vääristävät pääomien kohdentumista ja yritysrakennetta.

Ratkaisu: Listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen korjaaminen esimerkiksi valtiovarainministeriön ehdottamalla tavalla kasvattaisi verotuottoja noin 500 miljoonaa. Nykyinen verotuki kannustaa yrityksiä keräämään nimenomaan aineellista pääomaa, vaikka aineeton pääoma olisi parempi tapa kasvaa. Muutos alentaisi listautumiskynnystä.

Perintöverotuksen sukupolvenvaihdoshuojennuksen poisto kasvattaisi verotuottoja 180 miljoonaa euroa. Tämä poistaisi kannustimen pitää yrityksen omistus keskitettynä perheelle, jolloin kynnys hakea kasvua ulkopuolisen rahoituksen avulla madaltuisi. Yrityksen kasvun kannalta voi olla parempi, että yritykselle haetaan ulkopuolista osaavaa omistajaa.

Yrittäjävähennyksen poisto vähentäisi verotuksesta johtuvaa eroa palkka- ja yrittäjätöön välillä, jolloin työntekemuoto valikoituisi verotuksen sijaan tehokkaamman toimintamallin mukaan. Verotuki yrittäjyydelle kannustaa teettämään yrittäjällä sellaistakin työtä, joka kannattaisi teettää palkkatyönä. Muutos kasvattaisi verotuottoja 130 miljoonaa euroa.

2. Yritystukien parempi kohdennus

Haaste: Yritystuilla turvataan huoltovarmuutta, tasataan kansainvälistä kilpailua, täydennetään rahoitusmarkkinoita ja ohjataan yritysten toimintaa. Yritystuet ovat tärkein elinkeinopolitiikkaa toimeenpaneva instrumentti, joten niitä tulee kohdentaa paremmin.

Ratkaisu: Valtion pääomasijoituksissa ja yritysrahoituksessa painopistettä tulee kohdistaa startupien ja kasvuyritysten rahoitukseen sekä myöhemmille rahoituskierroksille. Tämä johtuu siitä, että markkinaehtoisen rahoituksen pullonkaulat ovat suurempia näissä yritysten elinkaaren vaiheissa. Valtion pääomasijoituksista valtaosa pitäisi kohdentaa rahastojen kautta, koska ne kanavoivat enemmän yksityisiä varoja. Ylimääräisistä tuloutuksista ja valtion omaisuuden myymisestä tulee pidättäytyä, koska kyse on silmänkääntötempusta julkisen talouden kestävyuden parantamiseksi. Erityistehtäväyhtiöiden kehittämisen yhteydessä ei pidä tinkiä yhtiöiden ydintehtävistä tai markkinaneutraalin toiminnan turvaamisesta. Lisäksi julkisen rahoituksen edellytykseksi on asetettava sosiaalisia ehtoja. Esimerkiksi korostunutta yritys vastuuta, uusia työpaikkoja tai investointeja on vaadittava ainakin osalta julkista tukea saavilta yrityksiltä.

3. Aikuisten oppimismahdollisuuksia on kehitettävä

Haaste: Ammatilliseen koulutukseen kohdentuneet säästöt vaikuttavat merkittävästi aikuisten mahdollisuuksiin parantaa osaamistaan työuran aikana. Ongelmaa pahentaa entisestään aikuiskoulutustuen lakkauttaminen. Hallitus leikkasi vuonna 2024 ammatillisen koulutuksen rahoitusta 120 miljoonalla eurolla, mikä heikentää koulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiä. Leikkaukset vaarantavat alueellisen koulutustarjonnan riittävyyden, kaventavat jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia ja heikentävät huoltovarmuutta. Uhkana on, että yritykset, kunnat ja hyvinvointialueet eivät saa tarvitsemiaan ammattiosajia. Työelämä kärsii jo nyt osaajapulasta.

Ratkaisu: Aikuisten koulutusmahdollisuuksia on lisättävä ja siksi lisäleikkauksia ei pidä enää tehdä. Suurin osa ammatillisen koulutuksen opiskelijoista on aikuisia. Ammattiosajat tarvitsevat myös tulevaisuudessa mahdollisuuksia vaihtaa työuralla suuntaa tai hankkia lisää osaamista mm. hyödyntämällä oppisopimusta. Työurien pidentyessä ja työelämän vaatimusten muuttuessa osaamisen jatkuva kehittäminen on välttämätöntä. Tarpeet kasvavat nopeammin kuin niihin suunnattu rahoitus. Kustannuksia ei voi jättää vain työntekijöiden tai työnantajien vastuulle. Puoliväliriihessä on tehtävä päätös käynnistää laajempi valmistelu aikuiskoulutuksen tulevaisuudesta koko koulutusjärjestelmässä.

4. Sovitellun työttömyysturvan suojaosa palautettava työllisyyden lisäämiseksi

Haaste: Suojaosien on todettu parantavan kokonaan työttömien kannustimia ottaa vastaan osa-aikaista tai lyhytkestoista työtä. Satunnaista ja osa-aikaista työtä tekevien työttömien osuus kasvoi huomattavasti, kun työttömyysturvan ja asumistuen suojaosat otettiin käyttöön. Esimerkiksi palvelualoilla ja terveydenhuollossa työttömyyden aikainen työskentely yleistyi selvästi. Työttömyyspäivärahan suojaosa poistettiin 1.4.2024

Ratkaisu: Suojaosien poistamisella on vähäinen vaikutus työllisyyteen, ja se on jopa heikentänyt työttömien kannustimia ottaa vastaan lyhytkestoista työtä. Sovitellun työttömyysturvan suojaosan poistamisella on ollut negatiivisia työllisyysvaikutuksia erityisesti naisvaltaisilla aloilla. Suojaosan palauttamisella on positiivinen työllisyysvaikutus.

5. Mielenveysperusteiset sairauspoissaolot alas

Haaste: Mielenveysperusteisia sairauspoissaolopäiviä on vähintään 6 miljoonaa joka vuosi ja ne maksavat menetettynä työpanoksena yli miljardi euroa. Työstä ja työoloista johtuva psykososiaalinen kuormitus on mittava työsuojeluriski. Heikentyneen työssä jaksamisen lisäksi sen aiheuttamat sairauspoissaolot ja työkyvyttömyyseläkkeet ovat suuri kustannuserä. Nykyisessä työsuojelulainsäädännössä ei esitetä riittävän selkeästi toimenpiteitä haitta- ja vaaratekijöiden ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi työelämässä.

Ratkaisu: Saatetaan voimaan STM:n kolmikantaisessa kuormitusjaostossa vuonna 2024 valmistellut työturvallisuuslain täsmennykset sekä asetus työn psykososiaalisista haitta- ja vaaratekijöistä. Tämä edistäisi työpaikkojen ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Muutoksilla olisi vaikutusta työurien pituuteen ja tuottavuuteen sekä sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden määrään.

6. Työvoimapalveluihin määräaikainen valtionavustus

Haaste: Työvoimapalveluiden siirto valtiolta kunnille on suuri muutos ja vaikuttaa laajasti työttömiin ja työnantajiin. Suomen työllisyystilanne on huono ja nopeaa käännettä parempaan ei ole näkyvissä. Työllisyyspalveluihin ei ole osoitettu heikosta tilanteesta huolimatta lisärahoitusta, vaan painvastoin sitä on leikattu osana palkkatuen ehtojen kiristämistä. Valtionavustus turvaa, että työllisyysalueet pystyvät käyttämään kaikkia työllistämiskeinoja. Vajaan rahoituksen takia esimerkiksi palkkatuen käyttö on lähes mahdotonta, mikä heikentää pitkäaikaistyöttömien työllistymistä.

Ratkaisu: Työllisyysalueille on osoitettava määräaikaista työllisyyspalveluihin kohdennettua valtionavustusta vuosille 2025–2026 yhteensä 80 miljoonaa euroa. Panostuksella tuetaan työllisyyspalveluiden rakentamista ja nopeutetaan talouden kasvua sekä työllisyyttä.

7. Työvoimapalveluiden palveluprosessin uudistuksessa valuvikoja

Haaste: TEM valmistelee lakimuutoksia työvoimapalveluiden palveluprosessia ja yksityisen työnvälityksen tiedonsaantia koskevien hallitusohjelmakirjausten toteuttamiseksi. Työtarjousten velvoittavuuden lisääminen ei ole tarpeellinen eikä olennainen tekijä työllisyyden edistämisessä. Työtarjousten lähettäminen tukee työttömien työnhakua ja niitä pitäisi tarjota enemmän, mutta näiden ei tule olla velvoittavia eikä sisältää sanktioita.

Ratkaisu: Pohjoismainen työvoimapalvelumalli pitää lähtökohtaisesti sisällään neljän työpaikan hakuvaiheen kuukaudessa. Työtarjousten määrää on lisättävä. Työnhakijan tulee itse päättää, mitkä avoimet työpaikat ovat hänen kokemuksensa ja osaamisensa kannalta tarkoituksenmukaisimmat.

8. Ilmasto- ja energiasuunnitelmien vastattava hiilineutraalisuus 2035 -tavoitteita

Haaste: Päästökaulu hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi on 19 Mt CO₂-ekv. Ilman merkittäviä lisätoimia metsä- ja maankäyttösektorilla Suomi ei saavuta EU-päästövähennysvelvoitteita. Lisätoimia tarvitaan myös taakanjakosektorilla.

Ratkaisu: Hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää taakanjakosektorilla muun muassa kevyen polttoöljyn jakeluvaiheen nostoa ja polttoaineveron huojennuksen perumista. Nämä toisivat myös lisätuloja valtiolle. Tukia fossiilisesta lämmityksestä irtautumiseen pitää jatkaa kohdennetusti pienituloisille ja matalamman keskitulon kotitalouksille. Maatalouden ympäristötuet tulee kohdentaa nykyistä vaikuttavimpiin toimiin, kuten turvemaiden päästöjen vähentämiseen.

Puun hakkuiden on oltava tutkitun tiedon mukaisella kestäväällä tasolla. Muun muassa puun polttoa energiakäytöksi on vähennettävä ja muutettava metsälaki puiden hakkuita koskevien ikä- ja läpimittakriteerien osalta. On edistettävä myös teknisten hiilinielujen käyttöönottoa. Metsänomistajille tulee suunnata vaikuttavia toimenpiteitä, jotka mahdollistavat luonnontilaisen metsän määrän kasvun. Maankäytön muutosmaksu on otettava käyttöön ja raivaus on tehtävä luvanvaraiseksi.

9. Syrjinnän kieltojen selkeyttäminen raskaus- ja perhevapaasyrjinnässä

Haaste: Raskauteen ja perhevapaisiin perustuva syrjintä on erittäin yleistä. Tilastokeskuksen vuoden 2024 selvityksen mukaan joka neljäs raskaana oleva kokee syrjintää. Tällä hetkellä lainsäädäntö ei riittävän tehokkaasti suojaa syrjinnältä tai mahdollista siihen puuttumista.

Ratkaisu: Nykyiseen tasa-arvolain 8 §:n 1 momentin 2 ja 5 kohtaan tulisi lisätä maininnat määräaikaisuuksista, raskaudesta, synnytyksestä ja vanhemmuudesta.

10. Käännetty todistustaakkasäännös ja jälkisuojaja perhevapaalta paluun jälkeen

Haaste: Määräaikaisuuksiin ja perhevapaalta palaamiseen liittyy erityinen syrjinnän riski. Näissä tilanteissa syrjityn oikeussuojaa tulee parantaa.

Ratkaisu: Nykyisin käännettyä todistustaakkaa sovelletaan raskaus- ja perhevapaasyrjintätilanteissa silloin, kun on kyse raskaana olevan tai perhevapaata käyttävän henkilön irtisanomisesta. Tätä pitäisi soveltaa myös perhevapaalta paluun jälkeen.

11. Työnantajan selvitysvelvollisuus määräaikaisuuksien yhteydessä

Haaste: Työnantaja voi päättää, että raskaudestaan ilmoittaneen työntekijän määräaikaisuutta ei jatketa. Jos hänen hoitamaansa tehtävään palkataan uusi määräaikainen työntekijä, kyse on raskaussyrjinnästä. Työnantaja ei ole velvollinen antamaan alkuperäiselle työntekijälle selvitystä siitä, mitä tehtävälle tapahtuu tai miksi hänen määräaikaisuuttaan ei jatketa. Käytännössä tämä voi johtaa siihen, ettei syrjitty tiedä tulleen syrjityksi.

Ratkaisu: Tasa-arvolain 10 §:n 2 momenttiin tulisi lisätä edellytys työnantajan antamasta kirjallisesta selvityksestä määräaikaisuuden päättymisen syistä tai palvelussuhteen jatkamatta jättämisestä. Muutos koskisi tilanteita, joissa määräaikainen työntekijä tulee raskaaksi tai jää perhevapaalle. Hallinnollinen taakka olisi pieni.

12. Työsuojeluviranomaisten edellytysten vahvistaminen

Haaste: Työsuojeluviranomaisille on osoitettu uusia tehtäviä ja heidän valvottavanaan on yli 100 säädöstä. Samalla resursseja on leikattu, jonka seurauksena tarkastusten kokonaismäärä on laskenut. Tarkastukset työllistävät enemmän, koska tapaukset ovat vaikeampia, esimerkiksi työvoiman hyväksikäyttöön ja ulkomaalaistaustaisen työvoiman käyttöön liittyvät väärinkäytökset. Lisäksi työsuojeluviranomaisen valvottavaksi säädettiin paikallisten työehtoja koskevien sopimusten valvontavelvollisuus. Osoitettu 200 000 euron lisämääräraha on riittämätön turvaamaan edes tästä uudesta tehtävästä aiheutuvaa resurssitarvetta.

Ratkaisu: Lakiin perustuvien työehtojen sekä terveellisten ja turvallisten työolojen merkitys yksilöille, yrityksille ja valtiontaloudelle on merkittävä. Työsuojeluviranomaisten edellytyksiä tulee vahvistaa. Tämän lisäksi on peruttava lähivuosiksi suunnitellut noin miljoonan euron budjettileikkaukset.

13. Työmarkkinarikollisuuden kitkeminen

Haaste: Vanhentumis- ja kanneajat ovat nykyään liian lyhyitä, koska työrikosten ja niihin liittyvien työaikariitojen selvittäminen on poikkeuksellisen vaikeaa ja prosessit kestävät pitkään. Tällä hetkellä esimerkiksi alipalkkaus, ylipitkät työpäivät ja puutteet työaikakirjanpidossa jäävät helposti eri valvontajärjestelmien välimaastoon. Niissä tapauksissa, joissa asia huomataan, seuranta ja rangaistus jäävät vajaiksi. Kiinnijäämisriskin ja rangaistusasteikon on oltava riittävän kovia, jotta syntyy aito pelote.

Oikeusjärjestelmän täytyy tukea uhria silloin, kun hänen työnantajansa syyllistyy työperäiseen hyväksikäyttöön. Palkkaturvassa saattavat jäädä usein saamatta. Enimmäismäärä on käytännössä liian pieni, haku aika on vain kolme kuukautta ja käsittelyajat saattavat olla pitkiä. Lisäksi muutoksenhaku on tarpeettoman monimutkaista.

Ratkaisu: Rikosten vanhentumisaikoja ja työsuhteeseen perustuvien työaikasaatavien kanneajoja tulee pidentää, jotta yhä useampi työmarkkinarikos saadaan tuomittua ja palkkasaatavat perittyä. Työrikosten rangaistusasteikkoja tulee koventaa. Palkkaturvan haku aikaa tulee pidentää, enimmäismäärää korottaa ja hakemusten käsittelyä nopeuttaa sekä muutoksenhakua uudistaa.

Hyväksikäytettyjen työntekijöiden asemaa ja oikeussuojaa on parannettava täsmentämällä rikoslain työrikoksia koskevia säännöksiä. Esimerkiksi alipalkkaus ja työehtojen polkeminen tulee katsoa nykyistä useammin rikoksiksi. Työntekijöiden työperäistä hyväksikäyttöä harjoittavien työnantajien mahdollisuus jatkaa liiketoimintaa on estettävä muun muassa tehostamalla ja laajentamalla liiketoimintakiellon sekä yhteisöosakon käyttöä työrikosten osalta.

14. Työnantajien vastuuta rekrytoitujen ulkomaalaisten kielikoulutuksesta lisäittävä

Haaste: Työ- ja osaamisperusteisen maahanmuuton onnistuminen edellyttää maahan muuttavien parempaa kiinnittymistä yhteiskuntaan, missä keskeistä on kielitaito. Ongelman ydin on, että työn perusteella maahan muuttavat ulkomaalaiset eivät kuulu kotoutumispalveluiden piiriin. Kotoutumiskoulutus on työttömille työnhakijoille tarkoitettu työvoimapolitiittinen koulutuskokonaisuus, johon sisältyy kieliopinnot.

Kielitaidon merkitys korostuu erityisesti vuorovaikutusta edellyttävissä töissä, kuten sote-alan ammateissa, joissa on huomioitava asiakas- ja potilasturvallisuus. Kielikoulutuksella ja työelämän pelisääntöjä koskevalla koulutuksella ennaltaehkäistään syrjintää ja hyväksikäyttöä sekä edistetään maahanmuuttajien kotoutumista ja kiinnittämistä yhteiskuntaan.

Ratkaisu: Tällä hetkellä maahanmuuttajien kieli- ja työelämäntietouden lisääminen on yksittäisten työnantajien hyvän tahdon varassa. Maahanmuuttajille tulee tarjota laadukasta kielikoulutusta ja tietoa Suomen työelämän pelisäännöistä maahanmuuton perusteesta riippumatta. Työnantajan on kustannettava ja järjestettävä ulkomaisen työntekijänsä kielikoulutus vähintään silloin, kun työntekijä rekrytoidaan suoraan EU- tai ETA-maiden ulkopuolelta.